

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ביאורים ומוספים

דעת החזו"א (הגרי"ח קניבסקי בשמו, בספר נקיות וכבוד בתפלה תשובה רנז).

27) ולענין נטילת ידים לברכת כהנים בתפילת מוסף, במקום שמברכים ברכת כהנים בשחרית, כתב המקור חיים (סי' בקיצור הלכות) שאם לא יצא הכהן מחוץ לבית הכנסת בינתיים, מעיקר הדין אינו צריך ליטול ידיו למוסף, אלא שמי"מ המנהג הוא ליטול [וראה מה שכתב המהרי"ל (תחילת הל' יום הכיפורים) לענין נטילת ידים לברכת כהנים בתפילות יום כיפור].

[משניב סי' קכא]

ככה"ש הפקדוש ד"ו לעבודתה²⁸.

28) והוא הדין שבתשעה באב וביום הכיפורים, כתב לקמן (סי' תריג סי' ז) שיש ליטול ידיים לברכת כהנים עד הפרק.

[משניב סי' קכב]

נטילה מקלי וכח גברא²⁹ וְשֵׁלָא יְהִי מִשְׁתַּנֵּים הַמַּיִם מִפְּרִתְקָא³⁰, וְהִתְהַה עַל כָּל-פְּנִים רְכִיעֵית קַיִם³¹.

29) מכך שלא הזכיר שצריך להקפיד שלא תהיה חציצה על ידיו, נראה שסובר שאין צורך להקפיד על כך, וזה שלא כדברי המקור חיים (סליב) שנראה שסובר שיש להקפיד על כך, וכן כתב בשו"ת מגן שאול (סי' ז), וכן דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"א פכ"ג ס"א).

30) ופרטי דינים אלו נתבארו לקמן בסימנים קט-קסא. וכן לענין אופן הנטילה, כתב לקמן (סי' קסב סי' ט) לענין נטילת ידיים לסעודה [שמשם למדו הפוסקים את הדינים לבאן], שיש להקפיד שיגיעו המים לכל צידי היד וראשי האצבעות.

31) ואף שבנטילת ידיים לסעודה, מים הבאים משיווי טהרה מועילים אף בפחות מרביעית (כמבואר בשו"ע לקמן (סי' קס ס"ג)), כתב הישועות יעקב (סי' ו, שהוא מקור הדין) שכאן צריך רביעית דוקא, אף בשיווי טהרה.

[משניב סי' קכג]

וְהָלוּ יוֹצֵק מֵיִם³² וְכִי, בְּכֹר פֶּטֶר רָחֵם³³ וְכִי, וְאֵף שֶׁהָלוּ תְלָמִיד חֶסֶם וְהִכְתִּין עִם הָאָרֶץ³⁴ וְשֶׁלֹּם מִיִּירָא³⁵.

32) ואף אם בשל כך לא ישמעו הלויים את ברכות השי"ך ולא יוכלו לענות אמן, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' נז אות ג) שאין להם לחשוש מכך, כיון שהם אנוסים באונס מצוה.

ולענין אותם הנהגים שכמה לויים נוטלים את ידי הכהן ביחד, דעת הגרי"ש אלישיב (שו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' נז) שיותר טוב שלא לעשות כן, אלא שלוי אחד ירחיף את ידי הכהן, שהרי שנים שעושים כן הרי זה נטילה שלא כדרך.

33) ובטעם הרבר שרק בכור פטר רחם רשאי ליצוק מים על ידי הכהן, ולא בכור מן האב, כתב המג"א (סי' ז) שמצינו בו קדושה לענין פדיון, מה שאין כן בכבור מן האב, שלא מצינו בו קדושה בזמן הזה.

34) וכשיש בכור תלמיד חכם וכהן עם הארץ, כתב הגר"ש אריעברך (תשובה בכ"י להגרי"א בורדיאנסקי) שאין הבכור צריך להטריח עצמו על כך, ובפרט שכתב הכף החיים (סי' מ) שמדוברי הוזהר משמע שרק לוי יטול ידי הכהנים ולא בכור.

35) מה שכתב 'ואף', חוזר לתחילת דבריו שכתב 'יהלוי יוצק מים', וכונתו שיש להחמיר שיש לוי תלמיד חכם ידי כהן עם הארץ, וטעם הרבר שאין בזה משום ביוז כבוד התורה, התבאר בשו"ע הרב (סי"א), שאין איסור לחכם לזלול בעצמו משום איוה הידור **המשך בעמוד הבא**

[משניב סי' קכד]

רוצה לומר, בני גרושה ובני קלה³⁶.

21) ובשו"ת תרומת הדשן (פסקים וכתבים סי' כב) שהוא מקור הדין מבואר, שאין כאן חשש לעז גמור, כיון שעל כל פנים עולים הם לפרקים, אלא סלסול הוא שנהגו הכהנים בעצמם, כדי שלא יאמרו שהם פגומים.

[משניב סי' קכו]

יכול להלצים אחר נטילה³⁷.

22) ולענין שי"ך כהן שרוצה לברך באמצע חזרת השי"ך, ולא חלץ מנעליו קודם, דעת הגר"ש אריעברך (ואני אברכם פ"ו סי' ו) שלכתחילה לא יחלוץ את מנעליו באמצע תפילתו, משום בזיון הציבור, ויברך כשהוא לבוש במנעליו.

וכהן ירא וחדל, כתב לקמן (סי' כד) שבהן שיהיה שלא לגעת במקום מלוכלך משעת נטילתו שחרית, כיון שנחלקו הפוסקים אם צריך לברך על נטילה זו יעל נטילת ידים, ואין להיכנס לספק ברכות.

ולענין אם צריך לחלוץ מנעל של ימין תחילה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ב סי' ח).

[משניב סי' קכז]

גם-כן אינו נכון משעם זה³⁸ וכו', לילך וְחָף לַפְנֵי גְדוּלִים³⁹ וכו', כְּסוּקָאוֹת שֶׁל בְּגָד, וְכֵן הַמְּנַהֵג⁴⁰.

23) ובנעלי בית שלנו [העשויות מבר או גומי וכדו'] שאין הולכים בהן בשוק בטיט, וכן כל נעלים כיוצא בהן, דעת השו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' כח) והבן איש חי (פרשת תצוה אות ו) שאין עולין בהן לדוכן. מאידך, דעת הגר"ש אריעברך (הליכות שלמה תפלה פ"י סי"א) שמעיקר הדין יבולים לעלות בנעלי בר ללא שרוכים לדוכן [ולדעתו הפנים מאירות אסר דוקא בנעלי בר הקשורות בשרוכים], אולם ראוי להחמיר בדבר, משום שקלי הדעת יבואו להחיר הכל.

24) ומי"מ אם יש כהן שאין גרביים לרגליו, כתב בשו"ת אגרות משה (ארוח ח"ב סי' לב) שאין למנוע ממנו לישא כפיו.

ואם הבגד ארוך שחופה אף את כפות רגליו, כתב המשניב לעיל (סי' צא סי' יג) לענין תפילה, שמוותר להתפלל כך, והוסיף, שהוא הדין שמוותר להתפלל יחף בארצות החמות בהן נהוג לעמוד כך בפני גדולים.

25) ואף אם הגרביים שונות במראיתן ובצבען מהגרביים הרגילות אצל שאר הכהנים, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שיכול לעלות לדוכן, ואין חוששים להיסח הדעת של המתברכים.

[משניב סי' קכח]

וְהִנֵּי נְטִילָה⁴¹ וכו', תָּפַךְ לְקִרְשָׁה בְּרַכָּה⁴².

26) ואם כדי ליטול את ידיו צריך הכהן לעבור בתוך ארבע אמות של המתפלל, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' י), שאם יכול לעבור בעזרי המתפלל יעבור ויטול ידיו, שכיון שצורך מצוה הוא, הרי זה כשעת הדחק, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ז תשובה כא), ולדעתו, אם לא נטל ידיו שחרית כראוי [כגון שנטל רק עד קשרי אצבעותיו] או שהסיח דעתו, יעבור אף לפני המתפלל. דעת הגרי"ש אלישיב והגר"ח שיינברג (נשיאת כפים כהלכתה פ"ה הע' קג) שיכול לעבור לפני המתפלל.

ולעבור לפני המתפלל לצורך נשיאת כפים, נראה מדברי המנחת יצחק (שם) שמוותר לעבור בעזרי המתפלל, והגרי"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ב עמ' מג) התיר אף לעבור לפני המתפלל ממש וכן

ג באר הגולה

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

יאמרו (יד) שהם פגומים, נהגו שלא לנגס לבית־הכנסת עד שיגמרו ברכת־הנהנים: ה' לא יגלו הפגמים לדוכן (ו) (טו) **במנעלים**, (טז) **אָבַל בְּבִית־שׂוֹקִים שָׂרִי**. וְיֵשׁ חֲמִירֵי (יז) אִם הֵם שֶׁל (י) (יא) עור (אגודה פ' הקרא את המילה) (יח) (נהגו להקל בקצת מקומות): ו' (יט) **אֶף־עַל־פִּי שֶׁנִּטְלוּ הַפְּתָנִים יְדֵיהֶם שְׁחִירָתוֹ**, (כ) ***חֲזוּרִים וְנוֹטְלִים יְדֵיהֶם (כא) עד הפרק שהוא חבור הניד והזרוע**. (כב) **זֶהְלֹו יוֹצֵק (ס) (סא) מִיָּם עַל יְדֵיהֶם, וְקָרָם**

ז ראשׁ השנה דף לא
ח תוספת סימני
ט ה' הלכות תפלה
ט טוספת על ל' לסי
פדוסת ו' י' טור
קספס תוספת ב' פ' פ' י'
קספס סוס

שערי תשובה

[1] עור. עבדיט. וכן פגמים קצרות ח"ב סימן כח שבמנעלים הנששים ספקו לקר הקשה אין זה ח"ב כיון שעשוי כעין מנעל שלטו שאינו מרובע קשי הארץ בחולו חת. עין פס. ובס"ח"ב ק"ב שכ"כ בשו"ת ודע אמת ע' פס: [2] **במים**. עבדיט. וכן לקמן סימן הקרא בט"ו ומכ"א. וק"ס ק"ב פ"ה"ס מחשבת גיור ומשבת ח"צ סימן צב וכו"ו סימן ט"א ק"ס רבו בספר נחש חכמי, הכשבת ו'ש לחסור שלא לחת במים פגמים הנששים

ועין ס"ק יא מ"ש, ודלא כמ"א. ק"ב ה"ח, והפסולים מרובן א"צ לצאת לחוץ כשהחזן קורא פתנים דאין פנתו על הפסולים. וק"ב המ"א אפלו א"ל גלה אינו עובר ע"ש וכ"כ פ"ח וע"ה: (1) **במנעלים**. ויחלץ המנעלים קדם הטילה. ומנעלים שאפשר לחלץ כלא גביעה כ"י כולו לטל קדם חליצת המנעלים, עין סימן ד ס"ח. והזניעו המנעלים תחת הפסולים שלא יעמדו בגלוי בבחי"כ מפני הקבור, ע"ת ועין בשכנה"ג: (1) **עור**. ודוקא כשאין מניעים אלא עד הארבעה וקשורים ברצועה, אכל אם הם מניעים עד אצילותם דהם מנעלים שרי. וי"ל דשל קנר ומספה עור שרי בכל ענין, מ"א. אם ספר להפגמים לצלות לדוכן במנעלים של לקרים שקורין פיל"יש"ו, עין בתשובת נגה"ת קולא סימן יא: (2) **מים**. ואם אין שם לוי יוצק בכור שהוא פטר רחם שהוא קודש, נגסם תחת הלוי, ב"ח. וק"ב המ"א ודוקא בכור לאם קאטר אכל בכור לזב לכד לא מעינו בו קדשה האדוקא. ואם אין שם גי"כ בכורים טוב שישלו ע"י עצמם מעל"די ישראל, שכנה"ג. והקאון מטה"ר דוד אופנה"ס סא"ר בספרו נשאל דוד כ"י ס"י צ"ח א"י שרי לכתן לשמש בכהן. ואם הלוי חכם והפגמים ע"ה, אם רוצה אין צריך לטן מים על יד"הם וק' יגלו בעצמם, פה"י הלוי ס"י לט ומ"א. וק"ר"ש הלוי ס"י ט"ו ר"י ק"ב דקדח חסידות הוא ללוי ת"ח יוצק מים על יד"י כהנים אף דהם ע"ה, ואם הלוי רוצה שהשעה צריכה לנהג סלסול, קדשות ב"ד, ודוקא אסור ללול בכבוד התורה ע"ש, ואם יש כהנים ת"ח וצ"ח בבת אסת אינו נשאי יוצק על ת"ח ולא על ע"ה אלא יצק על יד"י פלם, מטה"ר הלוי ס"י ט"א. והספ"ח ק"ב שח"כ מיתה אם מציק מים על ע"ה אפלו שיקרו מקצתם ת"ח וכ"ש אם פלם ע"ה ע"ש. ועין כנה"ג שהכ"א דעוה דאפלו אם פלם ע"ה מח"ב הלוי ת"ח יוצק מים על יד"הם ע"ש, ועין בתשובת דרכ"י נגם סימן יב ובמח"א"י סימן ר"ה. אסור ב"ר"ש לטן פגום דכ"י שטול"י ר"ה, מ"א [ובספר אלה"ת ובה מטה"ר כיון דשמן עצמו מערב במים לא קרי

באר היטב

באר הגולה

ובקא"ת גמרא פנ"ש הוא בקדושתו ל"ג דאפלו הוא פוטר עצמו ממנעוה עשה קדם דלט"י זמן חיובא, אפלו הכי נאמר על זה 'יובאת סאל"די', עין פס: * **חזורים ונוטלים יד"הם וכו'**. ק"ב ספג"א ארבע"ס: אסור לשהות כ"י חלוק כ"ב אה"ה ב"ן גטילה לכה"ה ותוספות, ולכ"ה צריך לטל פסו"ד ל"רצה", והפנן לא יאר"ר ב"רצה". ובא"ה"ה ובה ק"ב דפסקין בזה על הפוסקים דאין צריך כלל נטילה ב"ים קשטל כ"י שח"ת. ומכל מקום להסתלק טוב לנהר קנה קמה האש"ר"ה [סמ"ג], ולכן טוב לנהר להסתלקה שלא לטו"ח ב"ן גטילה להכריכה:

בש"אפשר לו לחלצם אחר נטילה⁽¹⁾ ושללא יגע בהם, יכול לחלצם אחר נטילה [אחרונים]: (טז) **אָבַל בְּבִית־שׂוֹקִים**. הוא (טז) מנעלים אר"כים הפגיעים עד ארבעות הרגל, הינו סמוך לשוק, ושרי, דליקא הקא טעמא הנ"ל. (י"ז) ואף דגם ת"ח רגילין לפעמים לעשות רצועות סמוך לארבעה, מכל מקום לא חשיבן שמוא ישב לקשרם, דאפלו אם הם מתרים לית בה גנאי כלי האי: (י"ח) **אם הם של עור**. טעמם, דבכלל סנדל ומנעל הם, (יח) ולא פלוג רבנן בין יש רצועות ובין אין רצועות. (יט) ומכל מקום בכתי"שוקים עם מכנסים ביחד שפגיעים עד אצילותם, מותר לכלי עלמא, דזה לא ה"י בכלל הגזירה כלל, (כ) וכן בכתי"שוקים של בגד, אף שפספה עור שרי אף לרצה זו: (יח) **וְנָהְגוּ לְהִקָּל בְּקַצָּת מְקוֹמוֹת**. ומכל מקום בכתי"שוקים שלנו [שקורין שטיו"ל] שרגילין לילך בהם בשוק בטיט, אין להקל משום פבור העבד [פ"ח ע"ש]. ולפי טעם זה, גם במנעלים של גמי שלנו [שקורין קאלאס"ו] גס"פן אינו נכון מטעם זה⁽²⁾. כתבו האחרונים, דאין נכון לצלות לדוכן יתף משש, שהוא דרך גנאי, שאין רגילין ב"מן הזה לילך יתף לפני גדולים⁽³⁾, אלא יש לילך בפומקאות של בגד, וכן הפנה"ג⁽⁴⁾. ו' (יט) **אֶף־עַל־פִּי שֶׁנִּטְלוּ הַפְּתָנִים יְדֵיהֶם וְכו'**. עקר הנטילה (כ"א) אסמכו רבנן אקראי, שנאמר "שאו יריכם קדש וכו"ו את ה'", כלומר, כשתשאו יריכם קדשו אותם בתחלה, והניו נטילה⁽⁵⁾, ואס"ר"ק רבנן את ברכת ה' והיא ברכת כהנים. והנטילה צריכה להיות במים (כ"ב) דוקא, ולא מועיל כאן מיד דמניי כמו בתפלה בטיטן עב; ופסק המחבר, דאף"על"פי שנטל ידיו שח"ת יתור ויקדש אותם קדם הנשיאות כמים, דקרא, וכל הקדשה ברכת⁽⁶⁾, משמע: (כ) **חזורים ונוטלים וכו'**. ואם אין לו מים, (כ"ג) כתבו האחרונים (כ"ד) דנוכל לסמך על שישת הרמב"ם דבכ"ר לה דיוצא בנטילת ד"ים שנטל בשחירות, כל שלא הסיח דעתו וידע שלא נגע במקום מטנף: (כ"א) **עַד הַפָּרָק**. ככה"ה המקדש ד"י לעבוד⁽⁷⁾ [רמב"ם]. ועל"כ כתבו (כ"ה) האחרונים, דאפשר דבעינן דוקא נטילה מכלי וכו' גברא⁽⁸⁾, ושללא יתור משתנים המים מברכות⁽⁹⁾, והנה על"כ ל"פנים רביעית מים⁽¹⁰⁾: (כ"ב) **זֶהְלֹו יוֹצֵק מִיָּם**. וכשאין לוי, יוצק בכור פטר רחם⁽¹¹⁾, שהוא גס"פן קודש קצת. ואם אין גם בכור, טוב שיטיל הכהן בעצמו משיציק ישראל על ידו, ואף שהלוי פלמ"ד"חם והכהן עס"האר"ן⁽¹²⁾ יש להחמיר⁽¹³⁾, וכל"שפן אם יש כהן

שער הציון

(טו) גמרא: (טז) פרי"מגדים: (י"ז) ביח"ו"ס לפר"ח הראשון, ובטסקנ"ה משמע דגם הוא סב"א לה כהנ"א ד"ש להחמיר. עין פס, וצריך עיון קצת: (י"ח) אף רבמ"ג ארבעה משמע קצת דכ"ש לו רצועות מדי, בעלת"מ"ד ובכ"ר הנ"א ובשאר אחרונים משמע דכל ענין אסור לרצה זו: (י"ט) פנ"ג ארבעה ושי"א וכן משמע מלביש, ולא בעלת"מ"ד ששחמ"י בזה: (כ) סג"א ארבעה ומגן"גבורים: (כ"א) גמרא: (כ"ב) כל הפוסקים: (כ"ג) עלת"מ"ד ומ"א"רם ומגן"גבורים וכן משמע ספ"ר תש"י: (כ"ד) והוא שבשח"ת נטל ידיו עד הפרק, דאי לא הכי לא מתיי וכן משמע מנעל מוכנה: (כ"ה) סג"א ארבעה ושל"חן שלמה, ומה שפסקתי רביעית הוא בישועות"עקב:

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

לכן ישל הלוי ידיו. (כג) ולא נהגו הלויים לשל (ט) [וט] ידיהם תחלה, רק סמכו על נטילתן שחרית: ז' אם נטל מהן נדיו שחרית וברך 'על נטילת ידים' (כד) לא יחזור (י) לברך קשנוטל נדיו לנשיאת-כפים: ח (כה) "קשמתחיל שליח-צבור (כו) 'רצה', כל מהן ששבית-הקנסת נעקר ממקומו לעלות לדוכן; ואף אם לא יגיע שם (כו) עד שיוסי שליח-צבור 'רצה', שפיר דמי. (כח) *אבל אם לא עקר רגליו ב'רצה' (כט) *שוב לא (יא) ו'עלה: ט' כ'שעוקרים

פרשת נטל ב"ח י"ח כ' מ' ט"ח ל"ב ע' ט' ל"ט

שערי תשובה

באר היטב

מוליד ויחא, ע"ש באריכות שפביא ראנה לרבינו: (ט) ידיהם. מיהו היכא דהסיח הלוי דעתו, הגון הוא שיטל הלוי קדם, ואין צריך לומר היכא דנגע בגופו ובמגליו, ביה, ובשנה"ג קמב: וסנהג שפוט ביניהו לשל גם הלויים את ידיהם תחלה ע"ש: (י) לברך. כל מהן ירא ותרד ישמר נדיו משעת נטילתו שחרית שלא לנע במקום המלכך, שאם נגע יש ספק אם צריך להורו ולברך

לר"חיה, אף אם נתיים מ"ש ספר לחץ בהם ע"ש: [ט] ידיהם. עב"ש. ובשי"ב סבב שפירש מהפסח ספרא דרבינוטא וי"ל סנא לוי, קאן דאקריש פנאן על ידיו בעי הוא לאתקרא בקדמיא, ע"ן שם, ולכן נראה היכא דהסיח דעתו ודאי יש לו לשל ובג"ש ספ"ח: (יא) 'עלה. עב"ש, וי"ש בהשפלה י"ח אם אטרו עלה כ"ו, ע"ן סדר"שפואל, וגם בא"י מהמגם כד"ן זה:

קשנוטל נדיו לניכ, עמ"א, ואסור לשהות כדי הלך כ"ב אפוח בין נטילה לברכת-כפיהם, הלך צריך לשל סמוך לרצה ותסון לא אריך ברצה, מ"א: (יא) 'עלה. ל"י בהסתלק השי"ן רצה אלא קדם שפנים השי"ן רצה צריך לעקר, מ"ח ע"ש. ומחרי"ש רוצה להוכיח מקאן דהתן שפא לכהניו בהודאה היכול לברך ברכת כהנים אע"ג ולא היה בהכ"י כשקטרו רצה, מרקאטר כל מהן שבבכ"י עוקר ממקומו, מפלל רכשאינו בכהניו אין צריך שיעקר רגליו בעבודה ויכול לעלות לדוכן אע"ג ולא שטע רצה ע"ש. ובתשובת סדרכ"ו הובא בנה"ג לא כ"כ וי"ל שם: ומה שצ"ע רגליו מביחו לבוא לכהניו לא נקרא עקר רגליו לעלות לדוכן, הלך לא 'עלה, ע"ש, ובתשובת גת"ו נרד"ם ק"ל א ס"י ג ובסי' כב וספ"ח חלקו עליו והעלו סדרכ"ו ע"ש, וקמב כנה"ג וי"ל שאם מביחו סמוך לכהניו נצטרך רגליו מביחו קדם רצה כדי לעלות לדוכן, מ"ח עקריה ע"ש, וקמב מ"ח וזה שפוט שמהל פלוי בעקריה ורגליו אדעתא לעלות לדוכן ע"ש, מהן שלא היה בדעתו לעלות לדוכן ומשי"א לא עקר רגליו ברצה כד"ן ובהלכה, וכשהשי"ן למודים נזכר וקא לעלות לדוכן, לא 'עלה, ואם עלה ירד, פת"ו נרד"ם ס"י כב ע"ש, אם היה אנס בשעה שהשי"ן לעבודה ולא עקר בעבודה, לא 'עלה, ואם עלה לא ירד, כנה"ג בשם סדרכ"ו ע"ש, וה"ה כד"ן הראשון שצ"ע רגליו מביחו לבוא לכהניו וכ"ו,

באר הגולה

משנה ברורה

אחד מלמיר-תקם, דמצייל את קלם ומקניב ליעק אף על עמ"י הארץ, כן פסח אלה רבה, וכתב הט"ו נב"ר דה"ן עקר, ע"ן שם טעמו: (כג) ולא נהגו. ואם הסיחו הלויים דעתם, טוב שיטלו ידיהם מקדם, ומכ"ל ישפן היכא דנגעו בגופם [אחרונים]. יש מקומות שהפנהג ששופכי"ן שפן של י"ח בפיס, והט"ו נב"ר דה"ן

* אבל אם לא עקר רגליו ב'רצה' וכ"ו. בט"ו נב"ר דה"ן הכ"א בשם סדרכ"ו דאם היה מחמת אנס נס"ן לא 'עלה, ואם עלה לא ירד^(א). ומקמ"ל בעלת-המיד כשלא היה מחמת אנס ועלה, אם ירד, והובא באלה רבה, וקמ"ל נב"ר דה"ן דכשלא היה מחמת אנס, אפילו אם עלה ירד: * שוב לא 'עלה. ע"ן באלה רבה שפביא בשם תשובת סדר"ם מי"ן שפספס באם אטרו לו עלה אם

כאן ובט"ו לקמן סימן תקיא קתבו דאסור, דמוליד ויחא: והאל"ה רבה וכן התקם צבי בסימן צב דעתם להקל, ולא שפ"ך מוליד ויחא בזה, כ"ן ש"שפ"ן עצמו מערב בפיס^(ב), וכנתונים מערב'שבת וערב'יום-טוב, בודאי יש לספק עליהו להקל אף דמוליד ויחא כד"י הנהניס^(ג), כמו שקתב בשערי-תשובה: ז' (כד) לא יחזור לברך וכ"ו. דלענן ברך סמכין על הרמב"ם דסב"א לה דרצא כשנטל קשנול שחרית. וכל זה דוקא אם לא נגע במקום מטנן ולא הסיח דעתו בינתיים, (טו) אבל אם הסיח דעתו בינתיים, וכל'שפן קשנול במקום מטנן, צריך לכלי עמא לברך עתה על הנטילה, כן פסח מ"ג אברהם: והאל"ה רבה פסח, ודקל גוני אין צריך לברך על נטילה^(ד), דשפ"א לא נתקן כלל ברכה על נטילה זו, וכן נהגו שלא לברך בשום גוני. ולכן כל מהן ירא ותרד ישמר נדיו משעת נטילתו שחרית שלא לנע במקום המלכך, שלא יפל בספק ברכה: ח (כה) קשמתחיל השליח-צבור 'רצה', כל שלא סיס ברכת 'רצה' שפיר דמי^(ה) לעקר בהתחלת השליח-צבור 'רצה'^(ו), אבל אם לא עקר עד שכבר התחיל השליח-צבור 'רצה', לא יחזור ויעקר 'רצה' שפיר דמי^(ז) [א"י ושי"א]: (כו) 'רצה', כל מהן וכ"ו. שפ"אמר "ישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם", ואחר-כך "ינרד משעת השפאת" וגו', משמע שברך קדם שנסתלק מהעבודה, לכן תקנו גם בהפלה שיעלו הכהנים לדוכן קדם סיס ברכת עבודה^(ח): (כז) עד שיוסי שליח-צבור 'רצה'. לאו דוקא, דאפילו אם לא יגיע שם עד שיוסי השליח-צבור ברכת 'מודים' גם-כן לית לן בה, כל שצ"ע רגליו ב'רצה', ואע"י דר"ש, נקט 'רצה' [אחרונים]. עוד קתבו, (טו) דעקר העקירה סקרו אחר נטילה, שא"ו ראוי לעלות לדוכן, ולכן נצטרך רגליהם לשל ידיהם קדם 'רצה', וב'רצה' יעקרו רגליהם לילך למקום המוכן לדוכן. ובד"עבד אם לא נטל נדיו קדם 'רצה', ואם ילך לשל נדיו יסיס השליח-צבור ברכת 'רצה', אף-על-פי-כן יעקר ב'רצה' לילך למקום הדוכן (כח) ואחר-כך ישל נדיו שם ויהנו (טט) שביאו לו שם מים סמוך למקום הדוכן: (כח) אבל אם לא עקר רגליו לילך לצד חוץ לשל נדיו, (ל) מצדו בעטרת-זקנים זה לא חשיב ערין עקירה אף שהנטילה היא הקשר לנשיאת-כפים, דכענין עקירה למקום הדוכן, וזה היה עקירתו לצד חוץ, ועל-כן הפנהג, כשהשליח-צבור מניע ל'רצה' ולא באו ערין הכהנים להיכל, הוא ממתין בתפלתו עד שביאו, דחשיבין שפ"א ערין לא עקרו רגליהן ממקום הרחיצה לילך לצד הדוכן. קתבו הפוסקים, שאם עקר רגליו מביחו לבוא לבית-הקנסת ומצא אחר 'רצה', אף-על-פי שבודאי בעת שצ"ע רגליו מביחו היה קדם 'רצה', לא חשיב עקירה ואינו עולה, כ"ן שלא עקר מביחו אדעתא דדוכן. (ל) אבל אם עקר רגליו מביחו לבוא לבית-הקנסת לעלות לדוכן, עקירה זו מועלת, ועולה. (ל) ויש שקתבו, דאפילו באפן זה אינו עולה, כי אם כשהיה סמוך לבית-הקנסת ושמע שהשליח-צבור התחיל 'רצה': (כט) שוב

שער הציור

(כ) מ"א, וכן איסא התשובת הרמב"ם, הובא בר"ש ספר משפ"ה: (כ) פ"רשה ואל"ה רבה ונרד'ספ"ים: (כח) אבל לא יעשה הפסוק, והינו ש"לך בחוץ לשל נדיו תתחלה ואחר-כך ילך לדוכן, הצקירה כדי לילך לשל ידים לא חשיב עקירה, דלדקמא בשם שפ"ה זקנים: (כט) כן מוכח סמ"ג נב"ר דה"ן עמו עמו שמוס הריא דאשרת-זקנים: (ל) ואף שבקרי"ט נמננס כד"ו, וסביא ראה ספ"ה שפסח סמ"ג זקנים בשם הפנסת הגדולה דעקירה מביחו סמוך לבית-הקנסת ס"ו עקירה, וכל'שפן בזה, לא נח"א, דשם הלא הוא הולך לבית-הקנסת לדוכן, ואף שפ"א מצע הליכתו נוטל נדיו לא אכפת לו, מה שאין כן הובא והוא הולך לצד חוץ. וכן משמע מנד"ו שפ"א שהובא בקנסת הגדולה שפ"ה, דאם היו נדיו טמאה בעת שאמר השי"ן 'רצה' לא 'עלה, אף שפספסא סקל אז לרוחן נדיו אפילו הכי לא חשיב זה עקירה, אף משמע קמס מנד"ו דאם עלה לא ירד, וכן בשע"ר רגליו מביחו לבוא לבית-הקנסת, משמע קמס דאם עלה לא ירד, והפס"ת לשנא דקמ"א אברהם משמע דכצ"ע רגליו מביחו לבוא לבית-הקנסת, אף אם עלה ירד, ול"א למטען בנד"ו וי"א. ולפי הנראה, דאע"פ"ה לשון קנסת הגדולה שחלק את הדבר לשנים, ובאמת איסא שם כהניא לענן עקר רגליו מביחו לבוא לבית-הקנסת דאם עלה לא ירד, וכן קמב בבאר היטב: (ל) הגר"ו ומ"א: (ל) הר"ד ספ"ים, וע"ן בעקרי-הרי"ט ובפסחי-תשובה:

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

דקתם להקל, דלא שפך מוליד ריקא בנה, כיון שפשטן עצמו מערב בפי' (37).

(37) זהו טעמו של האיר, אבל החכם צבי (היכן) כתב להתיר מטעם אחר, שאין איסור מוליד ריח באוכלים.

[משנ"ב שם]

אף דמוליד ריקא בידי הנהנים (38).

(38) ובטעם הדבר שעל הידיים מותר, כתב האיר (סיק ח) מפני שלא נולד ריח בידיים עצמם, שאין השמן מתערב בידיים, אלא נדבק בהן וממילא מפיץ ריח. ובשו"ת גינת ורדים (ארוח כלל ג סי' טו) כתב, שטעם ההיתר להוליד ריח בגוף הוא משום שריח זה אינו מתקיים כל כך, מחמת שהיעה מעבירתו. ולגבי ריח הנמצא על הידיים כתב טעם נוסף, שכיון שהידיים עסקיות הן הריח שיש בהן מתפוגג במהרה, והביאו בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' כו).

ומכאן הוכיח הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פי"ד הע' צב), להתיר נתינת מים בושם על הגוף, שאין בזה משום הולדת ריח, ושלא כשיטת השריע הרב (סי' תקיא סי' ז) שבכל ענין אסור. אולם בשו"ת אור לציון (ח"ב פל"ה תשובה ח) כתב שלא הותר לתת מים בושם אלא על המקומות הנמנלים שבגוף כפנים וידיים, מפני שהריח אינו מתקיים בהם כל כך, אך לא במקומות המכוסים שבגוף כיון שהריח מתקיים בהם. (וראה לקמן (סי' שכב ס"ק יח) דינים נוספים בנתינת ריח).

[משנ"ב ס"ק כד]

כן קתב טגן-אדקתם: וקאלה רפה קמב, דבכל גוני אין צריך לקבץ על נטילה (39).

(39) ואף המג"א עצמו (סיק ט) כתב שלא נהגו כן.

[משנ"ב ס"ק כה]

יזהר לצקו בטהחלת השליח צבור "רצה" (40), אכל אם לא צקו עד שפכו התחיל השליח צבור "רצה", כל שלא סיס ברכת "רצה" שפיר דמי (41).

(40) ובטעם זהירות זו, כתב האיר (סיק שהוא מקור הדיון), שהוא כדי שלא יתעכב הכהן עד שיסיים השי"ץ את הברכה.

ואם עקר רגליו קודם ברכת רצה, דעת הגר"ש אלישיב (הערות על מסכת סוטה לח, ב ד"ה אבל) שבחדי מועיל, כיון שברצה הוא כבר עומד מוכן לעלות לדוכן, מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' כג אות א) כתב, שצריכה העקירה להיות דוקא בברכת רצה, שכשם שהעליה לדוכן שייכת לברכת העבודה, כך עקירת רגליו שייכת לזה, כיון שהיא הכשר לעליה לדוכן.

(41) ואם עקר את רגליו בשעה שענו הציבור 'אמן' על ברכת רצה, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק יב) שאף על פי שעניית האמן נחשבת חלק מהברכה [כמבואר בשו"ע להלן סי' ז' ובמשנ"ב שם ס"ק ט], מי"מ לא יעלה. והתורת חיים (סי' יב) תמה עליו, מדוע לא נאמר שכיון שעדיין לא נסתיימה הברכה, הוא רשאי לעלות.

[משנ"ב ס"ק כו]

ק"מ סיים ברכת עבודה (42).

(42) ובטעם הדבר שאין מברכים ברכת כהנים בברכת העבודה, אלא רק בשעת ברכת ההודאה, אמרו בגמ' (מגילה יח, א) שעבודה והודאה דבר אחד הם, כמבואר בפסוק 'זוכה תודה', ובספר גבורת ארי (יומא פז, א) הקשה, לדעת שמואל שבתפילת נעילה אין ברכת 'עבודה' [כמבואר בגמ' שם], איך נושאים בה הכהנים את כפיהם, והלא ברכת כהנים שייכת לברכת העבודה. ותירץ בספר 'עמק ברכה' (נשיאת כפים סי' ב), שאף על פי שבמקדש שייכת ברכת כהנים לעבודה דוקא, מי"מ בשאר מקומות שייכת היא לתפילה, שבמקום עבודה היא, ולפיכך רק בתפילה שיש בה ברכת עבודה תיקנו לברך ברכת כהנים בברכת העבודה, מה שאין כן בתפילה שאין בה ברכת עבודה, שיש לקיים הדיון בברכת ההודאה.

[ביה"ל ד"ה אבל]

ואם עלה לא יד (43).

(43) ואם התרו בו שלא יעלה, כתב בשו"ת גינת ורדים (כלל א סי' כב) שאף אם עלה ירד.

המשך מעמוד קודם

מצוה, ואדרבה זהו כבודו, וכן מצינו בביה"ל לקמן (סי' רנ ס"א ד"ה כי זהו).

[ביה"ל ד"ה חחרים]

ומל מקום לפתח טוב לנהר בנה כמה דאפשר (46).

(36) והוסיף הפמ"ג שם (א"א ס"ק י), שכהן שרצה להקפיד על כך,

והיא (בטשאטש) כתב לבאר את דין התכיפה, שאין הכוונה שבין הנטילה לברכה עצמה יהיה פחות מכדי הילוך כ"ב אמה, שזה שיעור זמן מועט ביותר, ולא יתכן שבמשך אמירת ברכות 'רצה' ירמזים לא יעבור שיעור זמן זה. אלא הכוונה שלא יעבור זמן זה משעת הנטילה עד עקירת רגלים לילך לדוכן לברכה, ששואם פקד משהלחיתו וצדיקו בעמרו על הדוכן, יש בזה

הַלְכוּת נְשִׂיאת כִּפִּים סִימָן קכח

ביאורים ומוספים

'כהנים', ולא השיץ (וכדעת ר"ת, הובא בתוס' ברכות לד, א ד"ה לא, וכפי שפסק הגרי"א במעשה רב (אות קסח), וראה חיי אדם כ"ל לב ס"ט), וכן נהג החזו"א (דינים והנהגות פ"ו אות א), והעיר הגרי"ד הלוי (סוטה לח, א), שאם טעם המנהג שאין השליח ציבור קורא 'כהנים' הוא משום הפסק, מדרע אין חוששים להפסק במה שקורא השיץ לכהנים את הברכה מילה במילה, ואכן כן נהג החזו"א (דינים והנהגות פ"ד אות ל) כשהיה שליח ציבור, שלא הקריא את הברכה לכהנים מילה במילה, אלא ביקש מאחר לעשות זאת, וביאר הגרי"ח קניבסקי (ברכת הור"י סי' ט הע' ו) שעשה כן מחשש הפסק.

52) ואם שכח השיץ להפסיק בתפילתו לברכת כהנים, כתב הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' יד) שאם גמר את התפילה, אף על פי שהכהנים עלו לדוכן ועדיין עומדים שם, לא יברכו הכהנים אחר כך, כיון שנשיאת כפים נתקנה בדוקא קודם ברכת 'שים שלום' (כמבואר בגמ' במגילה יח, א), וכן אמרו בירושלמי (פ"ד התענית) שלא מצינו נשיאת כפים בלא תפילה.

[משנ"ב ס"ק לו]

והפזוירין פניקס⁵³ וכו', ד'לפינן בגמרא, שפרכת פהנים צריך לקלות פנים כנגד פנים⁵⁴.

53) ובטעם הדבר שאין הכהנים מחזירים פניהם אלא סמוך לברכה, ולא בשעת עלייתם לדוכן, כתב הכנסת הגדולה (הגהות הטור, הובא בקף החיים ס"ק סא), שכיון שקודם הברכה אומרים 'יהי רצון', דינם כמתפללים, שצריכים להתפלל כלפי השכינה, ורק בברכת הכהנים משום אימת הציבור מחזירים פניהם לקהל (וראה שם שכתב כן אף לענין תפילת 'רבן העולמים' שאומרים הכהנים לאחר ברכת כהנים).

54) ומה שהותר להם לעמוד כשאחזריהם אל היכל ה', מבואר בגמ' (סוטה מ, א): 'אמר ר' יצחק לעולם יהא אימת ציבור עליך, שהרי כהנים כלפי העם ואחזריהם כלפי שכינה', ומבואר, שמפאת אימת הציבור הותר לכהנים לעמוד באופן זה, והאור שמוח (פ"ד מהל' תפילה ה"ב) ביאר בזה את הנוסח שאומרים הכהנים בסיום הברכה: 'רבישע עשינו מה שמורת עלינו', והיינו שלא החזרנו פנינו מארון הקודש אלא משום שכן גזרת עלינו לעשות.

אכן, לענין רב הדרוש רביים ואחזרוי להיכל, הביא השע"י צ לקמן (סי' קנ ס"ק יג) מדברי ה"י (ירד סי' רפב ס"ק א) שהטעם להתיר הוא כיון שספר התורה נמצא ברשות אחרת, והוסיף שדעת הפמ"ג שהיתר זה מועיל רק בדרשה, כיון שאין זה אלא לפי שעה, וראה מה שהארכנו בזה שם.

[שעה"צ ס"ק לח]

זה לא מקרי תנא⁵⁵.

55) ובטעם הדבר כתב בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' יב), שימצות לאו ליהנות ניתנו.

[משנ"ב ס"ק לח]

הוא מעין התפלה⁵⁶.

56) ולמעשה, דעת הגרי"ח קניבסקי (שיח הלכה כאן) שהכרעת המשניב היא שבמקום שיש חשש הפסק (כגון במקומות שהחזן אומר 'כהנים'), יש לחוש להפסק ולא לקרוא 'כהנים', אולם במקום שאין חשש הפסק (כגון במקומות שהחזן אומר 'אלוקינו', או שאחר מהקהל אומר 'כהנים') יש לקרוא 'כהנים'.

[משנ"ב ס"ק כט]

שוב לא יעלה⁴⁴, ואפלו היה מןמת אנס⁴⁵.

44) ואף על פי שאם קראו לו לעלות ואינו עולה, עובר בעשה דאורייתא (כמבואר בביה"ל סיב ד"ה אן), ואילו דין העקירה ברצה אינו אלא מדרבנן, ביאר הקרן אורה (סוטה לח, ב) שכיון שיש כח ביד חזיל לעקור עשה דאורייתא בשב ואל תעשה, לא יעלה.

45) וכן אם היה מתפלל, כתב המג"א (ס"ק י) בשם הרדב"ז (שהוא מקור הדיון) שלא יעלה. מאידך, הפרי חדש (ס"ק ט) כתב שאין זה נקרא אונס, שהרי יכול לעקור מעט בשעה שהשיץ מניע לברכת רצה, וכן כתב המשניב להלן (ס"ק ק) לענין כהן שעומד באמצע התפילה, שיעקור קצת את רגליו כשמניע השיץ לברכת רצה, ואולי מטעם זה השמיט המשניב כאן, ובביה"ל כאן (ד"ה אבל) תיבות אלו.

ואם עקר רגליו קודם ברכת רצה וחטפתו שינה וניעור לאחר שנגמרה ברכת רצה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' כג אות ג) שחשוב הדבר כהפסק, ואינו יכול לישא את כפיו.

[משנ"ב ס"ק ל]

ער עמדו לפני התפלה⁴⁶ וכו', אומרים 'יהי רצון' ⁴⁷.

46) ובטעם הדבר כתב הפרי חדש (ס"ק י), שיש לומר תחינה זו מתוך ישוב הדעת ובכוונה.

47) ובהן האוחז באמצע התפילה, שמוחייב לעלות לברכת כהנים (ראה לקמן ס"ק ק), דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"י ה"ה) שמימי אפילו אוחז באמצע פסוקי דמרה, לא יפסיק לאמירת 'יהי רצון', בין זה שלפני ברכת כהנים, ובין זה שלאחריה.

[משנ"ב ס"ק לא]

אמן על שתיק⁴⁸ וכו', ולפי זה פשוט גם הסתנים יענו אמן על ברכת השליח ציבור⁴⁹.

48) ואף על פי שהקהל אינם מתכוונים לענות אמן אלא על ברכת השליח ציבור, כתב הגרש"ז אויערבך (מכתב לגר"י ברודיאנסקי, נדפס בתחלת ספר שיח הלכה) שמשתבר שמימי מועילה ענייתם אף על תפילת הכהנים, שהרי ענין זה נזכר בפירוש בגמרא, והוסיף, שאולי אין זה אלא סגולה בעלמא (וראה שם שכתב כן אף לגבי רבנו של עולם' שאומרים הציבור לאחר ברכת כהנים).

49) ואף אם סיימו את תפילתם יחד עם ברכת השיץ, מותר להם לענות אמן, ואין זה כעונה אמן אחר ברכת עצמו, כמו שמבואר לעיל (סי' נא ס"ק ג) שהמסיים ברכה בשווה עם ברכה אחרת של חבירו, יכול לענות אמן.

[משנ"ב ס"ק לב]

לומר לכהנים שיקרכו את ישרא⁵⁰.

50) דיון זה שיש לקרוא לכהנים, נתבאר בשו"ע להלן (סכ"ב) שמשתרלים שתיעשה על ידי ישראל, ובמקום שאין ישראלים כלל, כתב בביה"ל להלן (סכ"ה ד"ה יותר) בשם הפמ"ג, שאין חיוב ברכת כהנים דאורייתא, כי אין ישראל שיקרא לכהנים.

[משנ"ב ס"ק לד]

ולא חשיב הפסק בתפלה, כמו דלא חשיב הפסק מה שהשליח ציבור מקרא להם מלה במלה⁵¹, ותשעם, ונשיאת כפים צריך תפלה ⁵².

51) ומנהג הפרושים בארץ ישראל, שהשטק בצרכי צבור קורא

ד באר הגולה

ס ופח נקדים פקדן
י' תפילות תפלה
ותסור ע' נטבים
בפקד י' תפילות
תפלה
ס סוקת לת צ' ע"פ

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(רש"י ותוספות ור"ן כתבו ולא יאמר אותו (ל) עד עמדו לפני המכה, וכן כתב הפת"י וס"פ) **כהנים** (יג) **רגליהם** לעלות לדוכן אומרים: "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ולא יהא בה מקשול ועון מעשה ועד עולם". ומאריכים בתפלה זו (לא) עד שיקלה (יג) אמן של הודאה מפי העבור: י' "עומדים בדוכן, פניהם כלפי (יד) ההיכל ואחוריהם כלפי העם (לב) ואעבדותיהם כפופים לתוף פניהם עד ששליש צבור מסוים 'מודים', וְאָז (לג) אם הם שנים קורא להם (לד) (השליש צבור) (טו) 'כהנים': הגה (לה) ולא יאמר אלהינו ואלהי נכו', ויש אומרים שאומרים אותו (טז) בלחש עד מלת 'כהנים' ואז אומר בקול רם (טז) בשם ר"י ור"ם מרומבורג (לו) וחוזר ואומר 'עם קדושה קאמר' בלחש, וכן נוהגין במדינות אלו, (לו) ומחזירין פניהם כלפי העם. (לה) ואם הוא אחד אינו (יז) קורא לו, אלא הוא מעצמו (לט) מחזיר פניו: י"א (מ) קשמתחזירין

באר היטב

סי' ד וסי' ל וסי' סט, ועין בתשובת ונצי"א פת"י יצחק סי' יב ובגנות' ור"ד סי' א סי' יג: (יג) **רגליהם**, וכן שו"ת פנינים שנומרים על הדוכן בשעת ששחיל רצה, צ"ל תפלה מודים עם השי"ת ואמר: כן אומר יהי רצון כדי שיהיה אותו עם השליש צבור, מ"א: (יג) אמן. והנה עד שישנם השליש צבור ולך נאה להודות, כדי שישנו תקלה אמן על שיהיה: (יד) **ההיכל**, לא למיטרא דלגים בענין מקום שיש בו ס"ת, אלא בכל מקום שמתפללים עשה יש נ"כ, ע"ל סי' א. אם ההיכל קטן לצד צפון או לדרום, אין להפנים הוסיפים פניהם אלא כלפי מזרח, כנח"ג בשם הר"ש חקאן, ע"ל סי' דר סי' ד, ועין בשכנ"ג סי' זה: (טו) **כהנים**, א' גדול וא' קטן מן י"ג שנה, אינו קורא להם כהנים, מבייש ח"א סי' סד, וכן הפנים כנח"ג, אבל הפת"י כתב דכיון שהיה קטן וכו' וכו' וכו' שפי' לטקטוריהו כהנים, ע"ש. שני כהנים השואנים זה את זה או ששניים הנאה זה מזה, יכולים לעלות ביחד לברך ברכה כהנים, ואין אחד יכול לומר לכתבו עליה אפה בשמירת ואין במוקף או אפקא, כי יכול לומר אני וצא לברך בשניהם, הרי"ם מינן סי' יב: (טז) **בלחש**, הנה השי"ת לבד ולא הקהל: (י"ז) **קורא**, ואפי"ה מברך אפי"ה דאינו מתיב לעלות כמ"ש סי"ב, ורמ"ט

נמי אם עלה לא יברך, עין בגנות' ור"ד סי' כב. מה שהתפלל י"ה, אם אין שם מה אחר פוסק ועולה לדוכן, ואם יש שם כהנים אינו פוסק, הרדב"ו ח"א סי' רצג, ועין דבר' שגואל סימן סו, ואם א"ל עלה, בכל ענין עריך להפסיק, מ"א סי' מ, ואין להקשות ה"א"י ופלו המל באם עקר ורגליו בצבוקה, לקח פסק בקעף ד קשההנים אינם רוצים לעלות לדוכן צריכין לשהות חוץ לכהניו בשעה שמתחיל קורא כהנים, ע"ש, וכ"כ רמ"א בקעף מד, ע"ש, הלא אפלו אם היה יושב בבהכ"ג, אם לא עקר בצבוקה לא היה עובר דמאמרין; ד"ל דר"ד רשאי לישב בבהכ"ג ואינו עובר אם לא עקר ורגליו ברכה וגם אם לא א"ל עלה, כמבאר בירושלמי ר"ש כר"פוי הני קאם לה אחורי עמודא ולא יצא לחוץ, עין ב"י, וכן מוכח בקעף כ' אם השי"ת מהן לא ישא את כפיו, ע"ש, והנה דכתבו השי"ע ותרמ"א ורצא לחוץ הוא מעד עצה טובה שקא יאמרו לו א' טבני תקלה קום רצה עלה וְאָז הנה עובר ומשי"ה הכרה לצאת קדם רצה, ולאמר מודים נמי אין לקום, מאמר ר"ש קלמאס בין הפוסקים: מטהר"ש עריך לעלות ולתדבקו אינו עולה ואם עלה לא יברך כמ"ש, משי"ה פתח פתחא דמסיקא דערך לשהות חוץ לבהכ"ג בשעה שקורא מהן כהנים, וְאָז לכ"ע שפיר דמי, וק"ל, ועמ"א

משנה ברוכה

[מ"א בשם כנ"ג]. ויש אומרים, שטוב יותר שהכהנים יעמדו במקוץ אף על פי שההיכל הוא לצד אחר, והעם יעמדו נגדם פנים נגד פנים נפרי"ח והביאו הפמ"ג]. (ל) שני כהנים השואנים זה את זה, ואפילו נדרו הנאה זה מזה, (למ) מתרין לעלות ביחד, ואין אחד יכול לומר לחברו: עלה אתה בשמירת ואני אעלה במוקף או להפוך, כי יכול לומר: אני וצא לברך בשמיתן. (לז) אכל מהן שהצבור שואנים אותו או הוא שואן את הצבור, סבנה הוא לכהן אם ישא כפיו (ולכן יצא מבית הקנסת קדם רצה), אם אינו יכול לכף את יצרו ולקטור השואנה מלבדו; ועל זה תקנו בברכה "לברך את עמו ישראל באהבה": (לה) **ואם הוא אחד וכו'**, ואפלו אם יש עמו עוד אחד קטן פחות מן י"ג שנה, נס"כ"ן אינו קורא 'כהנים' [מבי"ט סי' ס"ד], וספרי קדש מפקפק בזה, ומיהו, לפי מנהגנו שהשליש צבור אומר "אלהינו", ורק שיאמר 'כהנים' בקול רם, לא אכפת לן כלל, דליקא הפסק והוא מעין התפלה¹⁶⁶, (מ) ומהאי טעמא כתב האליה רבה, שאפלו ליכא מהן קטן רק מהן אחד גדול, נמי אם אטר השי"ת בקול רם 'כהנים' אין לגדור בו, דאין שום הפסק בזה: (לט) **מחזיר פניו**, ונושא כפים ומברך נס"כ"ן מתחלה, אף על גב דאינו מתיב לעלות, לפי מה שכתב לעיל בקעף ב' מ"א בשם רמ"ט; ומכלל שכן לדעת הסהר"ל¹⁶⁷ וט"ו סעיף קטן ג, (מא) דמתיב לעלות מן התורה אם הוא אחד אף על פי שלא קראו, דמברך: י"א (מ) **קשמתחזירין פניהם וכו'**, ויש מהראשונים שסבירא להו

שוב לא יעלה¹⁶⁴, ואפלו (לג) היה מחמת אנס¹⁶⁵: **ט (ל) עד עמדו לפני המכה**¹⁶⁶, וכן המנהג עקשו שאין אומרים אותו בדרך הליכתן, כי אם אחר שעומדים כבר לפני ההיכל ואמר 'מודים', (לז) אחד זה אומרים 'יהי רצון' וזה¹⁶⁷: **(לא) עד שיקלה אמן**, לא דוקא, אלא עד שישנם השליש צבור ויך נאה להודות, כדי שישנו תקלה אמן על שיהיה¹⁶⁸ [מ"א וכו']. (לב) וליפי זה פשוט דגם הכהנים יגנו אמן על ברכת השליש צבור¹⁶⁹, וכן מצאתי בשלחן שלמה: **י (לב) ואעבדותיהם כפופים**, ורצה לומר, שאינם צריכין לפרס כפיהם: (לג) **אם הם שנים**, ודתיב 'אמר להם', דהנה לומר לכהנים שיברכו את ישראל¹⁷⁰, ו'להם' משמע לשנים: (לד) **השליש צבור כהנים**, ולא חשיב (ל) הפסק בתפלה, כמו דלא חשיב הפסק מה שהשליש צבור מתקרא להם מלה במלה¹⁷¹, והשעם, דנשיאת כפים צריך תפלה הוא¹⁷²: **(לה) ולא יאמר אלהינו ואלהי אבותינו**, השעם: שלא נחמן אלא בזמן שאין הכהנים מברכין בעצמם, אבל כיון שהכהנים מברכין בעצמן לקה יאמר השליש צבור: (לו) **וחוזר ואומר עם קדושה**, הנה השליש צבור, ומה שנוהגין באיזה מקומות שהכהנים אומרים 'עם קדושה' טעות הוא: (לז) **ומחזירין פניהם וכו'**, דליפנין בנקמא, שברכת כהנים עריך להיות פנים כנגד פנים¹⁷³, ואין עריך להיות פני הכהנים כלפי השליש צבור דוקא, אלא אפלו אם ההיכל קטן בעטון והתכה שהשליש צבור לפניו היה במקוץ, הכהנים עומדים לפני ההיכל בעטון ופניהם לדרום כלפי העם

שער הציצית

(לג) מנצי"א בשם הרדב"ו: (לז) מנצי"א רבה ואלהי רבה: (לז) ואלהי רבה מסכים לדעת הלבוש שאריכו הכהנים עד לאחר שיצטוו על הצבור אמן כדי להסמיך תפלתם לברכה, ולפי זה אינם צריכים לעלות אמן על ברכת השי"ת, אבל כמעט כל האחרונים העתיקו וכו' מנצי"א רבה: (לז) **עלת' מטיה**, לישב המנהג שהנהגו כהנים בזה, אף דהרבה ראשונים חילקין עליו כמקום שאין אומרים א"א ברכנו וכו': (לז) **תשובת סה"ם מינן**: (לז) פרוש, אפלו אם ניקא דעל אחד אין חיוב נשיאת כפים, ומה אפשי לקאונה לומר דהוא מתנהו בזה שהוא נס"כ"ן עולה לנשיאת כפים, וצ"ל דר"ח גם הוא פקח מצות עשה, קא משמע לן דזה לא מתק' הנאה¹⁷⁴: (לז) **אחרונים בשם הוה"ר**: (מ) וכן כתב בנצי"א רבה: (מא) וגם לפי דעת החוספות במקוץ דף מד, על גב פנים סרובן טכ ופשי' מברך (הכל במנצי"א רבה):

הלכות נשיאת סימן קבח

פניהם כלפי העם (יט) [יח] (מא) **מברכין** 'אשר קדשנו (יט) בקדשותו של אהרן וצנינו לברך את עמו **ישראל** (כ) **באהבה**: **יב** (מב) 'מגביהים ודיהם כנגד תפוחיהם, ומגביהים (מג) יד ימנית קצת למעלה (כא) [כא] **מהשקמאלית**, ופושטים ודיהם (מד) 'וחולקים אצבעותיהם, (מה) ויזבזבו לעשות תמשה **אורים**: בין שמי אצבעות לשמי אצבעות אור אחד ובין אצבע לגודל ובין גודל לגודל, (מו) ופורשים פניהם, כדי שיהא תוך פניהם כנגד הארץ ואחורי ודיהם כנגד השמים: **יג** (מז) 'מתחילין **הפניהם** (מח) **לומר** (כז) 'ברכך': הגה ויש אומרים שגם מלת 'ברכך' יקרא אותו שליח צבור (כז) תחלה (טו) ויין פ' הקרא והגהו סימניו, וכן נהגים בכל קדינות אלו. (מש) * **ואחר כך מקרא אותם שליח צבור מלה במלה והם עונים אחריו על כל מלה עד שיקמו פסוק ראשון, ואז עונים הצבור אמון, וכן אחר פסוק שני וכן אחר פסוק שלישי: יד** (ג) 'אין מברכין (נד) אלא בלשון הקדש, (נה) [נה] (נא) ובצמידה,

ק שם לת הנהגה
סימני שם שרץ יד
ר ראש שלישי
הפודל ש בייחוד
בשם רכבים פסוק
המקנה ת מלה

באר היטב

סי יב, מ"א וכ"ח פ"ח, ע"ש: (יט) **מברכין**. משמע שצריך להתחיל בברכה וקניו כלפי הדיבור ונאמר הברכה כלפי העם, פ"ח. אבל הרמב"ם פ"ח מהלכות הפלה דין יב כתב: וקדם שחזיר קונו לברך את העם מברך בא"י אמ"ה וכו' ואח"כ מסדר פניו לצבור ומתחיל לברכה, ע"כ. וכשנכנסו נתקשה תרבה בסבות הרמב"ם, ע"ש, ונהגין דכבדי הסתבר, פ"ח: (יט) **בקרשתו**. וכלם מברכין, ואין אחר מברך והאחרים יגנו אמן, מפני השרף, מבי"ט ח"א סי' קס: (כ) **באהבה**. השעם שאומרים באהבה, משום דאימא ביה: כל כהן דלא נהי לצטא או עשא לא נחמין לה, לא ישא פניו, מ"א, ועין בארשבע פרק אלו נאמרין: (כא) **מהשקמאלית**. מ"ט צריך לומר שצנין אצבעות המין על השקמאל כדי שלא ישבר החלון, דכ"ה ה' כ"ח, ע"מ וקשמתי"ג: (כז) **ברכך**. וככהן

שערי תשובה

[יח] **מברכין**. עב"ט. וכבר"י כתב בשם מהר"ל א"ה והנה סמוך"א בהשוכה כח"י, שפנו לומר כלפי הדיבור, אשר קדשנו בקדשותו של אהרן, וחולקים פניהם ואומרים, וענה, ע"ש: (כא) **מהשקמאלית**. עב"ט. ועין בשרית"י נ"ב סימן ה כהן שצריך להתחיל ואינו יכול להגביהו כדי לא ישא את פניו, ואפילו יצטרך ע"מ ע"כ ע"כ ושיאמר פניהם: ואפילו אם יעשה סמכותו שיהיו קשורים בכו"כ שבו"אשו ויכניס בהם כדי שיהיו נשואות למעלה, אפילו במקום שנתקף שלקם שישלשו טליתיהם שאין השם שישקלו בו, סבב"א לקמן, לא מהני נשיאת פניהם על ידי סמכות, כמו צמידה על ידי סמכות, ועוד, דלפי"ן מן וישא אהרן כ"י משמע הוא נושא ק"ו, וכהו נשאים הסמכות שקראשו, ע"ן שם: [כס] **ובצמידה**. עב"ט. וכן פנים באירות ח"ב סימן ק"ח נכ"ח סימן ה השינוי קנה על שיי"י. ועין ג"כ שם דפסול צמידה על ידי סמכות לא מהני, ע"ש:

אחד שאין קוראין לו כ"כ מורים דמקרינן לה ברכך, ומ"ט סימן יב: (ג) **תחלה**. עין פ"ח. ויש למחות ביד הש"י הטקרא על"פה, אלא צריך להקרות מתוך השרף, פ"ח: (נד) **אלא בלשון**. אפילו בדיבור לא יקרא, כנה"ג וכ"ח פ"ח, ע"ש. עין ד"א"ה"ן וכנה"ג ובפ"ח וכו"ע: (נה) **ובצמידה**. והצבור רשאים לישב, רק שיהיו פניהם נגד התהלים, מ"א. כהן זמן ויבטע ע"מ, ומכאן חלש וקנהו אינו יכול לצמד קשנשא פניו, אם יכול למקן מה טוב, ואם לאו ישא פניו קצת, דאין לכתלו מנשיאת פניהם ועבור בני ע"ש, שבת"י ע"כ ח"ב סימן א, ע"ש. ונח"ד אהרן חולק עליה, ומקשר ה"י לעובדא ומוטב שיעבור ג' עשין, ע"ש, וכן

אחד שאין קוראין לו כ"כ מורים דמקרינן לה ברכך, ומ"ט סימן יב: (ג) **תחלה**. עין פ"ח. ויש למחות ביד הש"י הטקרא על"פה, אלא צריך להקרות מתוך השרף, פ"ח: (נד) **אלא בלשון**. אפילו בדיבור לא יקרא, כנה"ג וכ"ח פ"ח, ע"ש. עין ד"א"ה"ן וכנה"ג ובפ"ח וכו"ע: (נה) **ובצמידה**. והצבור רשאים לישב, רק שיהיו פניהם נגד התהלים, מ"א. כהן זמן ויבטע ע"מ, ומכאן חלש וקנהו אינו יכול לצמד קשנשא פניו, אם יכול למקן מה טוב, ואם לאו ישא פניו קצת, דאין לכתלו מנשיאת פניהם ועבור בני ע"ש, שבת"י ע"כ ח"ב סימן א, ע"ש. ונח"ד אהרן חולק עליה, ומקשר ה"י לעובדא ומוטב שיעבור ג' עשין, ע"ש, וכן

משנה ברורה

דברכה זו מברכין קדם שמתחילין פניהם, והמקדקדין יוצאין ידי שניהם, והיגו שמתחילין הברכה בעוד שפניהם כלפי הדיבור, וכתוף הברכה מסוירין פניהם⁶⁶ כלפי העם וגומרין [אחרונים]: (מא) **מברכין וכו'**. היגו שפלים מברכין, ולא שאחד יברך והאחרים יגנו אמן⁶⁷ [מ"א בשם המב"ט]: **יב** (מב) **מגביהים ודיהם**⁶⁸ וכו'. דגמרינן (מג) ברכה זו משה דכתיב 'וישא אהרן את ידיו אל העם וברכם', ה"ר ד"ר צ"ח נשיאת ידיו⁶⁹, וכהאי קרא הכתיב 'ידו', (מג) רמז דצריך להגביה יומר ידו אחד, ומסתמא היא הימנית⁷⁰: (מג) **יד ימנית קצת**. מפל מקום צריך לומר (מד) שצנין

באר הגולה

צריך לעלות⁶⁷: * **ואחר כך מקרא אותם שליח צבור וכו'**. עין במשנה ברורה מה שכתבנו בשם הפרי טרש שחייב ראיה מלקמן ע"פ כה דהקריאה אינו מעב"ב: אף שבאמת אין ראיה שמה, כמו שדעה אותה בנהר שלום, דהסם אנ"י ששה"י הוא הסקרא, והא דקאמר 'בשם עולים לדובר' היגו לכו שהש"י, וכן פרש גמ"רן הפרי"מגדים שם [והפרי טרש א"ל לשיטתה דסב"א לה בע"פ כ דלא בתנאות סימניו, אלא דאם הוא מבטח לתור לחפלוהו, אף ק"ש כהנים אחרים מסר לשא פניו, והא דקאמר 'בשם אנ"י במבטח, ומפ"ה גרמ"א את היגו דהקריאה אינו מעב"ב, אבל לפי מאי דפסק השולחן ערוך בע"פ כ, על ברכה ד'בשם' לאו דוקא]. מפל מקום בע"ר

גודל המין על גודל השמאל שלא יתפרדה, כדי שלא ישבר החלון, דכע"נ ה' כ"ח, ואם יתפרדה, אין הנהגו שבין המין לשמאל נחשב כלל לאור. ויש שכתבו שבין מלה למלה, וכל שכן בין ברכה לברכה, רשאי לקרב או הבודלים עם האצבעות משום ציפוח: (מד) **וחולקים אצבעותיהם**. דאימא בתנחומא פרשת נשא: 'משגיגה מן החללות' מבין אצבעותיהם של כהנים, 'מצ"ן מן החרכים' בשעה שפושטים פניהם⁶⁸: (מה) **ומזבזבו לעשות תמשה וכו'**. רמז לזה, משה דכתיב 'החרכים', ה' חרפים: (מו) **ופורשים פניהם כדי וכו'**. רוצה לומר, (מה) לא כמו שנושא אחד ידיו בתפלה, שהוא נושא ידיו כלפי שמים: **יג** (מז) **מתחילים הפניהם וכו'**. וכתבן אחד שאין קוראין לו, (מו) מפל ע"מא מורים דמקרינן לה 'ברכך': (מח) **לומר** 'ברכך'. סב"א לה, דמה דקאמ' לן שצריך להקרות אותם מלה במלה הוא לכו סתב"ה ראשונה, דבה ליכא למטעי⁶⁹: (מט) **ואחר כך מקרא אותם**. מדכתיב 'אמור להם', (מז) וד"ש"ן: מלמד ששה"ן אמור להם אמרו⁷⁰, ומכל מקום הוא רק למצוה לתחלה ואינו מעב"ב, דראיה לזה מלקמן ע"פ כה: בית הפגנט שפלה כהנים, ע"ן שם [פ"ח]. וכתב עוד, דהשליח צבור צריך להקרות מתוך השרף לא בעל פה: **יד** (ג) **אין מברכין וכו'**. וכל זה הוא (מה) מן התורה, דלפי"ן כל זה מקראי: בלשון הקדש, דכתיב 'כה תברכו' — בלשון הזה: ובצמידה, דכתיב 'לשורו ולברך בשמו' — מה שורות בעמידה, דכתיב 'לעמד לשרות'. הכי נמי ברכה: ובנשיאת פנים, דכתיב 'וישא אהרן את ידו אל העם וברכם': ובקול רם, דכתיב 'אמור להם'⁷⁰, כאדם האומר לחברו. עוד ילפינן בגמרא דצריך להיות פנים כנגד פנים. וכתב רב הפוסקים וכו"מ על פלוגתא דרשב"א ורשב"א, והוא אפילו בדיבור לא יקרא באופן אחר⁷¹. ובכל אלו טוב שיצא לחזן קדם 'צדנה' כשאין יכול לברך קדימו [אחרונים]: (נא) **ובצמידה**. היגו שיהא הפניהם בעמידה, אבל הצבור רשאי לישב, רק שיהיו פנים כנגד פנים [מ"א]. והסתב"ה שכתב עומדי⁷², וכן משמע במאירי סוטה פ"ז ופגולה פרק ג, וכן משמע ב"אשכולי הלכות ברובת"י כהנים, דכתב שהכל צריכין לעמד לפניהם באימה ובכבוד יראש.

שער הציון

(מז) **גמרא**: (מז) בית"י"ס"ף: (מד) **קנ"א** וכו"מ בשם מהר"ל: (מה) בית"י"ס"ף בשם ארחות"ס"ים: (מו) **מגן אברהם** בשם ר"מ סימן: (מז) **ספרי**. וכתב הט"ז בפ"ע"ף קט"ז ג' שאם לא בא הפחוב אלא לפרגומו 'כד היקרוין להו"ן' לא מהו נא"י לכתב 'אמור להם' לפני הברכה אלא לפני 'כה תברכו', שגרי אינן מצוין לברך אלא אמ"רן קראו להם, אלא כהנה הנהיב, שאף אם חל עליהם המזוי לברך, כגון שקראו להם, מקוה לומר להם כל הברכה מלה במלה: (מח) **אחרונים**:

הַלְכוּת נְשִׂיאת כֶּפֶים סִימָן קַבָּה

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה שוב לא יעלה]
צריך לעלות⁶⁷.

67) ואם לא עקר רגליו בירצה וקרא החזן 'כהנים', כתב המשגיב לעיל (סי' ט) שהמהרים מינין הסתפק אם מחויב לעלות, ולכן יש להיזהר שלא להיות או בבית הכנסת. והוסיף, שבלאו הכי יש לעשות כן כדי שלא יאמר שהוא פגום, שהרי לא כולם יודעים שלא עקר רגליו בברכת רצה.

[משנ"ב סי' ט]

ובתוך הַפְּרָקָה מְחִזְרִין פְּנִיָּהֶם⁶⁸.

68) ובגדר 'בתוך הברכה', כתבו הברכי יוסף (סי' ט) והקדושי"ע (סי' ק ס"ח) שבעוד הכהנים כלפי ההיכל יאמרו 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, ואז יהפכו פניהם ויאמרו 'וצנו לברך וכו''. מאידך, דעת החסד לאלפים (סי' ח) והבן איש חי (שנה א' פ' תצוה סט"ז) שעל הכהנים להפוך את פניהם קודם תיבת 'באהבה'. ומ"מ, כתב הא"א (בוטשאטש), שראוי שינתנו כל הכהנים בענין זה באופן אחד.

[משנ"ב סי' ט]

ולא שְׂאָרָה יִבְרַךְ וְהָאֲחֵרִים יִעֲנוּ אָמֵן⁶⁹.

69) וטעם הדבר, כתב המג"א שם (סי' יז) שהוא מפני הטיורף, ומקור הדברים בשו"ת המבי"ט (ח"א סוף סי' קפ) שביאר, שיש לחשוש שנחמת שצריכים לענות אמן, יבואו לטעות בברכת כהנים, וכעין הדין המבואר להלן (סי"ט) שאין השי"ץ ענה אמן על ברכת הכהנים.

[משנ"ב סי' ט]

מְגִבִּיהִם יִדְקֶם⁶⁰ וכו', הָרִי דְצָרִיף נְשִׂיאת כֶּפֶים⁶¹ וכו', וּמִסְתַּמָּא הִיא הַקְּטִינָה⁶².

60) וזמן הגבחת הידים, כתב בדעת תורה (כאן), שמדברי השו"ע נראה שהוא בגדר הברכה, כדי שתהיה הברכה 'עובר לעשייתו', וכן כתב הגר"ז (סי"ז). מאידך, דעת המנא"י (סוטה לט, א) שעל הכהנים להגביה את ידיהם קודם הברכה, וכן כתבו הדעת תורה והקפ החיים (סי' עז) בשם ספר פענח רזא.

61) ובאופן ההגבחה, כתבו הקרית ספר (הל' תפילה פ"ד מצוה יט) והבאר שבע (סוטה לט ע"א), שסיון שהזרוע כולה נקראת יד, יש להגביה את כל היד כנגד הכתפים מאידך, דעת האבני נור (סי' לא ס"ד) שדי שגיביותו את כפות הידיים, ואין צורך להגביה אף את הזרועות.

ואם רוצה הכהן להגביה את ידיו מעל ראשו (וכפי שנהגו במקדש), כתב הראב"ד (תמוד פ"ז) שכל שכן שרשאי, וכפי שביאר הרד"ל בהגהותיו (סוטה לח, א) שבזה מותקיים גם הפסוק 'וישא אהרן את ידיו אל העם'. מאידך, האור זרוע (הל' נשיאת כפים סי' תיא) והיראים (מצוה רסט) כתבו שאין לישא כפים כנגד הראש אלא במקדש, וטעם הדבר כתב היראים (שם) שבמדינה אין השכינה שורה על ידי הכהנים, והזרת הקטנות (סוטה לח, א) הוסיף, שלפיכך יש בהנהגה זו משום 'מיחזי כיהורא' להראות כביכול ששכינה שורה על ידיו במקדש. ועוד, שצריך שיהיה היבר שלא יבוא לברך בשם המפורש, והמגן גבורים (סי' ח) כתב בטעם האיסור, שהוא משום כבוד התפילין.

62) ומ"מ יש הכולל בין שתי הלכות אלו, שהגבחת הידים כנגד הכתפיים היא לעיכובא, וכפי המבואר להלן סי' ג, ואילו הגבחת יד אחת יותר מחברתה, כתב בהגהות מיימוניות (שהוא מקור הדין בבית יוסף) שכן ראוי לעשות על פי הקבלה, ומשמע שאינה לעיכובא. וכן דקדק בשו"ת אבני נור (א"ח סי' לא אות י) מלשון

ההגהות מיימוניות שם שכתב 'יש להגביה', שמשמע שאין זה חייב גמור, ואין זה עיקר הדרשה מהפסוק.

וכן איטר יד, כתב הגר"ח קניבסקי (קונטרס איש אטר) שגיבוי יד ימין של העולם, ולא יד ימין שלו.

[משנ"ב סי' מד]

בְּשָׂעָה שְׂפוּשְׁטִים כְּפִיָּהֶם⁶³.

63) אמנם, שלא בשעת הברכה, כתב העטרת זקנים (אות ה) על פי הזוהר שאסור לאדם לזקוף אצבעותיו בחינם, שמעורר הדינים וגורם קללה לעצמו. ובשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' צג) כתב בשם הגר"ח קניבסקי, שהתקפדה היא דוקא בזקפת הידים מעל הראש, אך לא בחלוקת האצבעות.

[משנ"ב סי' מח]

דְּבָה לִיקָא לְמִטְעָיָא⁶⁴.

64) ובשעה"צ למקן (סי' תקפה סי' לא) כתב שדעת הגר"א היא שהעיקר כרעה זו, ומ"מ מנהגו כהרמ"א. וראה שם, שלמד מזה לענין הקראה בתקיעת שופר, שבמקום שאין מנהג, טוב יותר שלא להקרות בתקיעה ראשונה, כדי שלא יהיה הפסק.

[משנ"ב סי' מט]

קַלְמֵד שְׂמַחֲנָן אֲמַר לְקָם אֲמָרָא⁶⁵.

65) וכשהשי"ץ מקריא, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ג סי' טו) שצריך להקריא לכהנים בקול רם, וכן דעת הגר"י"ש אלישיב (הערת למסכת סוטה לח, א) שהמקריאים בלחש טובים, וכמפורש בכל בו שיש להקריא בקול רם. וכן כתב הגר"ש איערברג (הליכות שלמה תפלה פ"י דבר הלכה אות כה), ותמה על מנהג העולם להקריא לכהנים בלחש (וראה מאירי סוטה לט, א). וליישב את מנהג העולם בזה, כתב בשו"ת צ"ץ אליעזר (חיד"ד סי' יז) שהוא כדי שלא יראה כאילו השי"ץ מברך יחד עם הכהן (וראה שם שיש הסוברים שזו האומר 'ברכה' עם הכהנים, אפילו אם אינו נושא את כפיו עובר בעשה, של 'כה תברכו' - אתם ולא זרים).

[משנ"ב סי' נ]

ובקול רם, דְּכָתִיב "אָמֹר לְקָם"⁶⁶.

66) ועל פי זה כתב הבית הלוי על התורה (סוף חומש בראשית) שאין כהן יכול לצאת בברכת כהנים של חבריו מדין שומע כעונה, כיון שצריך לאומרה בקול רם, ואי אפשר שבשמיעה יחשב קול רם. אמנם, החזו"א כתב (א"ח סי' כט סי' ג) שענין שומע כעונה הוא התאחדות השומע והמשמע, זה בדיבור זה בשמיעה, עד שגם הדיבור מתייחס למצות השומע, וכפי שמצינו במצות שיש תנאים הנצרכים לדיבור שבהן כדי שיצאו בו ידי חובה, כקריאת מגילה מתוך הכתב ולא בעל פה, שגם תנאים אלו מתייחסים לשומע כאילו עשאו, ולכן אף ברכת כהנים שעיקרה היא אמירת הברכה, אלא שיש תנאי נוסף שהדיבור יהיה בקול רם, ומעיל בה דין שומע כעונה, שאף היקול רם מתייחס לשומע, וצ"ע.

אכן, דעת הגר"ח סולאוויצ'ק (הובא בחי' הגר"ז החדשים על מסכת סוטה לח, א בשם הגר"י"ד) שאין טעם הבית הלוי משום חיסרון של יקול רם, אלא שכיון שדין ברכת כהנים היא לאמרה לישראלים, וברכתבי 'אמר להם', ודרשו חז"ל (סוטה לח, א) באדם האומר לחבירו, וכשכחן שומע מחבירו אין זה חשוב כאילו הוא מדבר בפני הישראלים. ובשו"ת משיב דבר (ח"א סי' מז) כתב, שאין יוצאים ידי חובת ברכת כהנים מדין שומע כעונה, משום שברכה זו היא כמו תפילה, שהבקי בה אינו יוצא ידי חובה על ידי